

Huvudman

Sollefteå kommun
kommun@solleftea.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Helgums skola i Sollefteå kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Sollefteå kommun att senast den **31 mars 2023** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande undervisning och särskilt stöd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Sollefteå kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Sollefteå kommun ska vidta följande åtgärder

Garanterad undervisningstid

1. Se till att eleverna i mellanstadiet får den undervisningstid inom ämnet språkval som anges i timplanen för grundskolan. Undervisningstiden i ämnet språkval ska under mellanstadiet uppgå till minst 48 timmar. Huvudmannen ska skriftligen dokumentera vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa att eleverna får den garanterade undervisningstiden i ämnet språkval. Denna dokumentation, aktuella scheman för årskurs 6 och aktuell timplan för skolan ska skickas in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (10 kap. 5 § skollagen, 9 kap. 3 och 4 §§ skolförordningen (2011:185) och bilaga 1 till skolförordningen).

Särskilt stöd

1. För varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommer ska rektorn starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många anmälningar som inkommit till rektorn samt hur många utredningar om behov av särskilt stöd som har startats och slutförts under perioden den 9 januari till den 14 mars 2023. Denna dokumentation ska skickas in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).
2. För varje sådan utredning om särskilt stöd som avslutas innan den 14 mars 2023 ska rektorn fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller besluta att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera hur många sådana beslut som fattats under perioden den 9 januari till den 14 mars 2023. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 9 § skollagen).
3. Rektorn ska utreda angivna två elevers (eleverna 1-2, enligt "Bilaga A till aktbilaga 5" aktbilaga 9) behov av särskilt stöd samt utifrån utredningarna fatta ett beslut om åtgärdsprogram eller ett beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram. De färdigställda utredningarna och fattade beslut ska bifogas huvudmannens redovisning (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen).

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen Sollefteå kommun en anmärkning avseende brister rörande erbjudande om extra studietid och betygssättning. Sollefteå kommun ska senast den **31 mars 2023** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling samt grundläggande förutsättningar för skolenheten.

Om ärendet

Skolinspektionen har inlett en tillsyn av Helgums skola i Sollefteå kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Helgums skola följer gällande bestämmelser om garanterad undervisningstid och extra studietid, extra anpassningar och särskilt stöd, betygssättning, trygghet, studiero och

åtgärder mot kränkande behandling samt grundläggande förutsättningar för skolenheten.

Tillsynen har genomförts med hjälp av intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt genom lektionsobservationer mellan den 24 och 25 oktober 2022. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat huvudmannens beslutade timplan och aktuella scheman för skolenheten. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Enligt huvudmannens timplan, inkomna scheman och av intervju med rektorn framgår att eleverna i årskurs 6 har haft 60 minuters undervisningstid i veckan i ämnet språkval under höstterminen 2022. Enligt huvudmannens timplan och rektorn ska eleverna under vårterminen 2023 få undervisning i språkval under 80 minuter i veckan.

Information om läsårstiderna tillgänglig via huvudmannens hemsida visar att eleverna får undervisning under 18 veckor höstterminen 2022 och 19 veckor under vårterminen 2023.

Rättslig reglering

Regeringen får meddela föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (10 kap. 5 § tredje stycket skollagen).

Av skolförordningen framgår att bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1 till skolförordningen (9 kap. 3 § skolförordningen).

Enligt timplanen ska eleverna i mellanstadiet garanteras en undervisningstid i ämnet språkval som uppgår till minst 48 timmar (bilaga 1 till skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att eleverna på mellanstadiet vid Helgums skola inte garanteras den undervisningstid i ämnet språkval som de har rätt till enligt timplanen.

Skolinspektionen kan konstatera att eleverna vid Helgums skola garanteras undervisning i språkval under totalt 43 timmar och 20 minuter läsåret 2022/2023. Skolinspektionen gör mot bakgrund av detta bedömningen att eleverna vid Helgums skola inte får minst den garanterade undervisningstiden i ämnet.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har vid lektionsobservationer sett att lärare anpassar undervisningen och lärmiljön för elever i klassrummet. Anpassningar som observerats inkluderar bland annat avskärmningar i klassrummet och bildstöd. Lärarna, rektorn och elevhälsoteamet uppger att eleverna på skolan får hjälp och stöd i form av anpassade skoluppgifter, läromedel, avskärmningar och bildstöd.

En grupp lärare berättar att utredningar om elevers behov av särskilt stöd inte alltid påbörjas trots att anmälan om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd har inkommit till rektorn. Lärarna i lågstadiet uppger att de anmält till rektorn att elev 1 och elev 2 kan vara i behov av särskilt stöd utan att någon utredning för dessa elever har påbörjats.

Rektorn uppger att utredning om behov av särskilt stöd inte alltid påbörjas trots att lärare lyft en elev vid elevhälsomötet med hjälp av det gröna kort, som används för anmälan. Rektorn uppger att utredning startar först när diskussionen vid elevhälsomötet landat i ett beslut om att en utredning ska göras.

Elev 1 har enligt lärarna och rektorn haft svårigheter i sin skolsituation sedan förra läsåret. Eleven har haft resurs sedan förra läsåret och detta läsår har eleven till viss del arbetat utanför klassrummet. Eleven har inte något åtgärdsprogram. Rektorn berättar att skolan utreder elevens svårigheter, men att ingen utredning om särskilt stöd har påbörjats eftersom eleven inte har några problem med kunskapsinhämtning.

Elev 2 har enligt lärarna, elevhälsan och rektorn, svårigheter i sin skolsituation. Lärarna uppger att de under hösten 2022 anmält till rektorn att eleven kan vara i behov av särskilt stöd. Rektorn uppger att hen haft kännedom om elevens svårigheter sedan förra läsåret och att skolan inför höstterminen 2022 satte in en resurs i den gruppen där eleven går, samt att det nu är tydligt att eleven har behov av resurs. Eleven har inget åtgärdsprogram och det pågår inte någon utredning av elevens behov av särskilt stöd, vilket enligt rektorn beror på att det inte finns någon oro för att eleven inte ska nå kunskapsmålen.

Rättslig reglering

Om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 5 § skollagen).

Om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska rektorn se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska upprättas för en elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn och om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § kan rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till istället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Beslut i fråga om åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 § får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 16 § skollagen).

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild enligt skollagen hos en kommun tillämpas 33 § i förvaltningslagen (2017:900) (29 kap. 10 § skollagen). Enligt förarbetena gäller paragrafen bland annat när beslut fattas i ärenden om särskilt stöd (prop. 2009/10:165 s. 928).

En myndighet som meddelar beslut i ett ärende ska så snart som möjligt underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövt. Om parten får överklaga beslutet ska han eller hon underrättas om hur det går till (33 § förvaltningslagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd samt besluta om åtgärdsprogram.

Av utredningen i ärendet framgår att rektorn inte alltid startar en utredning om särskilt stöd när rektorn får kännedom om att förutsättningarna för en sådan

utredning är uppfyllda, vilket utgör en brist. Detta gäller i vart fall två elever, elev 1 och elev 2. Det framgår även att en elev ges stöd i sådan omfattning att det är att betrakta som särskilt stöd utan att någon utredning av elevens behov av särskilt stöd har gjorts och utan att åtgärdsprogram har upprättats för eleven, vilket utgör en brist. Skolinspektionen konstaterar vidare att frånvaron av formella beslut kring det särskilda stödet fråntar vårdnadshavare möjligheten att överklaga de åtgärder skolan beslutat att sätta in, eller inte sätta in.

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller att ge elever stöd i form av extra anpassningar. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Sollefteå kommuns verksamhet vid Helgums skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller garanterad undervisningstid i ämnet språkval samt skyldigheten att utreda elevers behov av särskilt stöd och besluta om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram. Dessa brister bedöms som allvarliga och det finns därför skäl att förelägga Sollefteå kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Erbjudande om extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärarna och rektorn berättar att eleverna i årskurs 4-6 inte erbjuds någon extra studietid utöver den garanterade undervisningstiden. Lärarna uppger att eleverna kan få tid för läsläsning eller tid för att färdigställa arbetsuppgifter under lektionspasset elevens val.

Rättslig reglering

Eleverna i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka och undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen. Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 10 kap. 5 § skollagen (10 kap. 5 a § skollagen).

Undervisningen i grundskolan ska omfatta elevens val. Enligt timplanen ska eleverna garanteras en undervisningstid i ämnet elevens val som uppgår till minst 177 timmar (10 kap 4 § tredje stycket skollagen och bilaga 1 till skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att eleverna på Helgums skola inte erbjuds att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Skolinspektionen bedömer vidare att undervisning inom ramen för ämnet elevens val inte är att räkna som extra studietid eftersom erbjudandet om extra studietid avser tid utöver den garanterade undervisningstiden.

Betygsättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärarna berättar att betyg beslutas av de lärare som bedriver undervisningen och att detta görs vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Lärarna uppger också att olegitimerade lärare fattar beslut om betyg tillsammans med en lärare som är legitimerad. Lärarna sitter tillsammans och diskuterar betygsunderlag i relation till gällande betygs-kriterier. Av skolans betygs-katalog för vårterminen 2022 framgår att lärare utan legitimation ensamma undertecknat betyget i betygs-katalogen.

Rättslig reglering

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen).

Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn (3 kap. 16 § skollagen).

Beslut om betyg ska dokumenteras i en betygs-katalog (6 kap. 10 § skolförordningen).

I Skolverkets föreskrifter om betygs-katalog (SKOLFS 2011:123) anges att den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygs-katalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. Om betygs-katalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Helgums skola inte följer författningarnas krav vid betygs-sättning eftersom inte alla lärare som beslutat om ett betyg har signerat uppgiften i betygs-katalogen.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av

vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen.

Sollefteå kommuns verksamhet vid Helgums skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller erbjudande om extra studietid och betygssättning. Skolinspektionen konstaterar dock att bestämmelsen om erbjudande om extra studietid är ny för höstterminen 2022, samt att olegitimerade lärare bedömer elevernas prestationer och fattar beslut om betyg tillsammans med en lärare som är legitimerad. Skolinspektionen bedömer därför bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Helgums skola en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärarna, rektorn och eleverna berättar att det är en förhållandevis lugn miljö på skolan och att eleverna kan arbeta under lektionstid. Skolinspektionen har vid observationer bevittnat att eleverna har studiero i sådan utsträckning att de arbetar med sina skoluppgifter under lektionstid. Eleverna på skolan berättar att de har ordningsregler på skolan och att dessa tagits fram i samråd med eleverna och lärarna berättar att det finns forum för samråd med eleverna via klassråd. Lärarna och rektorn berättar att skolan uppmärksammar, utreder och sätter in åtgärder om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt.

Eleverna säger att de känner sig trygga på skolan och uppger att de har fått svara på en enkät om hur de upplever tryggheten på skolan. Lärarna och rektorn uppger samstämmt att det finns ett pågående arbete på skolan för att öka tryggheten för eleverna. De berättar att eleverna fått svara på trygghetsenkäter och att skolan genomfört trygghetsvandringar med de yngre eleverna. Resultaten av dessa har analyserats och skolan har genomfört åtgärder utifrån vad som framkom.

Lärarna och rektorn berättar att skolpersonalen agerar om det uppstår konflikter eller kränkningar på skolan. De uppger också att kränkningar anmäls till rektorn. Rektorn berättar att huvudmannen informeras när en kränkningsanmälan inkommit och att kränkningen utreds genom att de pratar med alla inblandade och informerar vårdnadshavare till berörda elever. Skolinspektionen har tagit del av de 43 kränkningsanmälningar som upprättats under det senaste läsåret. Skolans plan mot kränkande behandling beskriver skolans pågående arbete för att skapa trygghet och studiero. Den innehåller analys av nuläge, åtgärder och uppföljningar av tidigare åtgärder.

Rektorn berättar att skolan via rektor gör en orosanmälan till socialtjänsten om de misstänker att ett barn far illa.

Rättslig reglering

Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling (1 kap. 5 § skollagen).

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna (5 kap. 5 § skollagen).

En lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Myndigheter och anställda vid myndigheter som berör barn och unga är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa (14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453)).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller trygghet och studiero samt åtgärder mot kränkande behandling. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Grundläggande förutsättningar för skolenheten

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärarna och rektorn berättar att lärare som saknar legitimation anställs för ett läsår i taget samt att all nyanställd skolpersonal vid anställning får uppvisa utdrag ur belastningsregistret. Rektorn berättar att hen årligen utlyser de tjänster som för tillfället är tillsatta med olegitimerade lärare och att hen tar referenser på nyanställd personal för att kontrollera att de är lämpliga att arbeta i skolan.

Rektorn och skolans elevhälsa uppger att skolan har tillgång till kurator, skolsköterska, psykolog, skolläkare och speciallärare som har det specialpedagogiska uppdraget på skolan. Eleverna på skolan berättar att de fick studie- och yrkesvägledning inför språkvalet i årskurs 6 som inkluderade information om hur språkvalet påverkade betygen.

Rektorn berättar att elevernas vårdnadshavare får information om att en elev är frånvarande från skolan samma dag som en elev har ogiltig frånvaro. Rektorn, elevhälsan och lärarna uppger att det finns två elever som har problematisk skolfrånvaro på skolan. De berättar att skolan har utrett orsakerna till elevernas frånvaro, att elevhälsan och elevernas vårdnadshavare varit involverade i utredningarna samt att skolan har satt in åtgärder för att försöka komma tillrätta med orsakerna bakom frånvaron.

Rättslig reglering

Endast den som har legitimation ska anställas utan tidsbegränsning som lärare om inte en undantagssituation föreligger, och olegitimerade lärare ska anställas endast för viss tid i enlighet med de krav som framgår av författningarna (2 kap. 19–21 §§ skollagen).

För eleverna i grundskolan så ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser (2 kap. 25 § skollagen).

Elever ska ges en studie- och yrkesorienterande verksamhet som tillgodoser deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet (2 kap. 29 § skollagen).

Den som erbjuds en anställning, arbete eller praktik på skolan ska visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister för den som erbjuder anställningen, om inte en undantagssituation föreligger (2 kap. 31–33 §§ skollagen).

Skolan ska informera elevens vårdnadshavare samma dag vid ogiltig frånvaro (7 kap. 17 § skollagen).

Rektorn ska se till att det startas en utredning för att utreda frånvaron om en elev har upprepad eller längre frånvaro, om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan (7 kap. 19 a §).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av jurist Ellen Kalman.

Utredare Isabelle Brännlund har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Anders Holmgren och Fredrik Asplén medverkat.